

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrandet ges in endast per e-post

Yttrande över promemorian Digital kommunikation i domstolsprocesser (Ds 2019:18), Ju2019/02632/DOM

Hovrätten välkomnar generellt förslagen i promemorian men har följande synpunkter.

För vilka inlagor bör det finnas krav på underskrift? (avsnitt 4.3)

Hovrätten har inget att invända mot att det även i framtiden inte ska ställas krav på underskrift för att inleda ett mål om särskilda rättsmedel enligt 59 kap. rättegångsbalken. Avsaknaden av krav på underskrift för dessa rättsmedel förklaras i promemorian med att de närmast är att jämställa med överklaganden (s. 51). Enligt hovrätten skulle även en ansökan om återställande av försutten tid närmast kunna jämföras med ett överklagande. Det framstår därför inte som motiverat att i fråga om krav på underskrift göra skillnad mellan å ena sidan ansökan om återställande av försutten tid och å andra sidan klagan över domvilla och klagan på strafföreläggande eller ordningsbot. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att ansökningar om återställande av försutten tid har ökat på senare år med anledning av Högsta domstolens praxis om återställande av försutten tid när ett mål eller ärende har avgjorts på handlingarna utan att parten i förväg har underrättats om när avgörandet skulle meddelas. Det bör därför övervägas om kravet på att en ansökan om återställande av försutten tid ska vara undertecknad ska tas bort.

Hovrätten ser positivt på förslaget om att ta bort kravet på att en åklagares stämningsansökan ska vara undertecknad eller överföras på ett sätt som uppfyller vissa säkerhetskrav. Genom att ta bort kravet på underskrift kommer dock sådana ansökningar som enligt nuvarande ordning skulle ha behövt undertecknas inte längre att omfattas av bestämmelsen om urkundsförfälskning. Det bör därför övervägas vilka konsekvenser avskaffandet av krav på underskrift kommer att få i fråga om straffansvar för de som, mot förmodan, obehörigen gör ansökningar i åklagares namn.

Krav på underskrift i mål som inletts hos Kronofogdemyndigheten (avsnitt 4.5)

Förslaget om att upphäva den aktuella undantagsregeln innebär att kravet på underskrift i överlämnade mål återinförs för parter med tillstånd att ge in elektroniska ansökningar om betalningsföreläggande och handräckning utan underskrift. Nuvarande ordning torde innebära fördelar ur effektivitetssynpunkt för berörda parter och det finns inget i promemorian som tyder på att ordningen inte skulle fungera tillfredsställande. Det bör därför övervägas om den nuvarande ordningen bör behållas.

Digitala rättegångsfullmakter (avsnitt 5.2)

Hovrätten ser positivt på att det införs en möjlighet att använda digitala rättegångsfullmakter. Det framstår dock som oklart hur sådana fullmakter ska kunna ges in på ett sådant sätt att rätten kan kontrollera att de inte är återkallade. De rättsliga och praktiska förutsättningarna för genomförandet av detta förslag – till exempel genom inrättandet av ett register eller på annat sätt – bör därför belysas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Kravet på att ge in fullmakt tas bort för offentliga försvarare (avsnitt 5.4)

Hovrätten anser att skälen för att ta bort kravet på att ge in fullmakt för offentliga försvarare i allt väsentligt gör sig gällande även för målsägandebiträden. Det bör därför av praktiska skäl övervägas om kravet ska tas bort även för målsägandebiträden, som är advokater eller biträdande jurister på advokatbyrå.

Enligt förslaget ska rätten vid behov kunna begära att ett ombud som är offentlig försvarare ska ge in en skriftlig fullmakt. I författningskommentaren (s. 106) anges att rätten ska ha en sådan möjlighet om rätten av någon särskild anledning är tveksam till ett uppgivet ombuds behörighet. Som exempel nämns att det av ett överklagande framgår att det uppgivna ombudet inte har lyckats komma i kontakt med den misstänkte och därmed inte kan ha fått något uppdrag att överklaga. Det kan konstateras att det inte är ovanligt att ett uppgivet ombud inte har lyckats komma i kontakt med den misstänkte men att detta inte framgår av överklagandet. Om fullmaktskravet slopas i enlighet med förslaget vore det önskvärt om de offentliga försvararna i överklagandet anger att de inte har lyckats komma i kontakt med den misstänkte, i syfte att undvika att handläggningen av mål inleds i sådana fall då den offentliga försvararen inte har fått något uppdrag att överklaga. Denna aspekt bör hanteras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Det är inte ovanligt att en offentlig försvarare har fått tillstånd att sätta någon annan i sitt ställe vid en förhandling i tingsrätten (substitution) och att den som närvarade i den offentliga försvararens ställe överklagar tingsrättens beslut eller dom. Det föreslagna undantaget för offentliga försvarare kommer inte att omfatta sådana situationer. De praktiska konsekvenserna av denna tillämpning bör belysas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet, i syfte att undvika missförstånd och misstag i den praktiska tillämpningen.

Godkännande av strafföreläggande genom ombud (avsnitt 5.7)

Hovrätten ställer sig tveksam till promemorians bedömning att de rättssäkerhetsskäl som motiverar kravet på att en rättegångsfullmakt ska ges in i original inte gör sig gällande för en fullmakt att godkänna strafföreläggande. Det bör därför övervägas att behålla kravet på ingivande i original. Samtidigt kan övervägas att som ett alternativ till en sedvanlig originalfullmakt införa en möjlighet att använda digitala fullmakter på samma sätt som för rättegångsfullmakter. Detta förutsätter dock att den misstänkte, som ofta torde vara en person bosatt utanför Sverige, har möjlighet att lämna en elektronisk signatur. En sådan lösning skulle möjliggöra en digital hantering och ligga i linje med flera av promemorians övriga förslag.

Ansökan om ersättning för inställelse vid ett sammanträde (avsnitt 9)

Ansökningar om ersättning för inställelse vid ett sammanträde görs av enskilda, vilket många gånger motiverar att det ställs krav på utställarverifikation. Dessutom avser ansökningarna ersättning av allmänna medel och de avser inte sällan ersättning i förskott. Mot denna bakgrund ställer sig hovrätten tveksam till promemorians bedömning att risken att någon obehörigen skulle ansöka om sådan ersättning i en annan persons namn framstår som försumbar. Det bör därför övervägas om kravet på att ansökan ska vara egenhändigt undertecknad ska behållas samtidigt som en möjlighet att skriva under ansökan elektroniskt införs på samma sätt som för ansökningar enligt rättegångsbalken. En sådan lösning skulle möjliggöra en digital hantering och ligga i linje med flera av promemorians övriga förslag.

Kostnader och andra konsekvenser (avsnitt 11)

Det kan noteras att promemorian inte innehåller några beräkningar av de utvecklings- och utbildningskostnader som förslagen kan komma att medföra. Vidare kan, förutom utvecklings- och utbildningskostnader, förslagen komma att medföra ökade kostnader för IT-support, vilket behöver tas med i bedömningen av de kostnadsmissiga konsekvenserna. Det kan inte uteslutas att de totala kostnaderna kommer att bli så stora att de inte kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Det bör även framhållas att behovet av manuell registrering

av uppgifter i dagsläget inte kommer att minska för att uppgifter kommer in till domstolarna digitalt istället för i pappersform (jfr s. 97), eftersom även uppgifter som kommer in digitalt kommer att behöva registreras manuellt i domstolarnas målhanteringssystem.

Domstolsverket bör ges ett särskilt uppdrag att ta fram nödvändiga tekniska lösningar. Det bör även utredas om Sveriges domstolar behöver tillskjutas särskilda medel.

I övrigt har hovrätten inte något att invända mot förslagen.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Anders Perklev, hovrättslagmannen Monika Sörbom, hovrättsrådet Monica Björnfot Spaak och tf. hovrättsassessorn Anton Freszals, föredragande.

Anders Perklev

Anton Freszals